

Idéella föreningars framtid är hotad ...

Gränser suddas ut – föreningslivet är viktigt för demokratin. Myndigheter gör idag allt mindre skillnad mellan ideell verksamhet och det privata näringslivet. Om vi tvingas ut på "marknaden", rycks grunden undan för oss. Därför ber vi här regeringen utreda den ideella sektorns framtida villkor – skriver ledarna för sju ideella organisationer.

● Ideella föreningar har historiskt sett betraktats som en viktig del av demokratin och samhällsutvecklingen. Men de senaste åren har allt fler myndigheter börjat likställa ideella föreningars allmännyttiga verksamhet med privat näringsverksamhet. Myndigheter har dessutom börjat suddas ut gränsen mellan offentlig och föreningsdriven verksamhet. Om Sverige ska ha ett levande föreningsliv även i framtiden, krävs ett ansvar och agerande från ansvariga politiker – som även resulterar i praktisk politik.

Vi ser riksdagsbeslutet om en politik för det civila samhället 2010 och även överenskommelser mellan oss, staten och kommunerna som signaler – att synen på föreningslivet som en viktig del av demokratin fortfarande delas av dagens politiker.

I riksdagens antagna politik för det civila samhället står det att:

ANNONS – *Villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Detta ska ske i dialog med det civila samhällets organisationer.*

Denna politik är ett erkännande av kraften i människors egenorganisering. Vi går samman drivna av viljan att verka för ett gemensamt intresse – det må vara idrott, scouting, nykterhet, kultur, friluftsliv, någon annan specifik fråga eller lokal utveckling mer allmänt.

Den ideellt arbetande idrotts- eller scoutledare, som utan ersättning lägger ner tid på att leda barn och ungdomar, gör det inte för sin egen skull – men vinner ändå gemenskap och glädjen i att se människor utvecklas i en meningsfull fritidssysselsättning. Detsamma gäller i verksamheter för människor i utsatta livssituationer. Den ideellt aktiva inom exempelvis kvinnojourer får ofta mycket tillbaka.

Det ideella föreningslivet ger dessutom unika möjligheter till möten över generations- och etniska gränser, som gör att människor blir sedda och blir en del av ett socialt sammanhang. Forskning visar även att föreningsaktiva barn och ungdomar mår bättre, har en mer positiv syn på livet och löper mindre risk att hamna i kriminalitet och missbruk.

Men vi ser en tendens att myndigheter suddar ut gränsen mellan den ideella sektorn och det privata näringslivet. Ibland även den mellan ideella organisationer och den offentliga sektorn. Några exempel:

● **MARKNADSDOMSTOLEN** hävdar i ett ärende rörande Svenska Bilsportförbundet, att bilsportföreningar som hanterar pengar (vilket alla föreningar gör) och privata tävlingsarrangörer, är att betrakta som likställda företag

på en gemensam marknad. Detta gäller oavsett föreningarnas storlek och om pengarna bara kommer från medlemsavgifter och endast används i den egna verksamheten.

● **KOMMUNER** har i dag svårare att skilja på ren myndighetsövning och ideella jourers arbete. Det skapar en otydlighet för jourerna och rubbar deras ursprungliga uppdrag, som försvarare av de våldsutsatta kvinnorna.

● **KONSUMENTVERKET** hävdar i ett ärende rörande Friskis & Svettis i Göteborg, att medlemskapet är att betrakta som ett kund/leverantörsförhållande och likställs därmed den ideella föreningen Friskis & Svettis med privata gymägare.

SCS-DEBATT

● **LIVSMEDELSVERKET** menar i sina föreskrifter kring livsmedelshandling, att alla organisationer som hanterar mat – även ideella föreningar som säljer korv på matcher eller amatörteatergrupper som serverar kaffe och bullar i pausen, är att betrakta som livsmedelsföretag.

● **FORTIFIKATIONSVERKET** gör i sin utvärdering av försvarsmark och -lokaler uttryckligen ingen skillnad mellan – en orienteringsförening, som vill arrangera en tävling, och ett större företag som vill arrangera en kickoff för personalen.

● **ÖSTERÅKERS KOMMUN** anser sig av konkurrensskäl inte längre kunna leverera skolmat till ungdomsturneringar och -läger under skolloven, utan hänvisar till privata cateringfirmor.

Dessutom pågår ständigt utredningar, där vi ser en glidning mot att föreningslivet behandlas som vinstdrivande verksamhet. Ett exempel är betänkandet om ekonomiska föreningar, där en viktig fråga är gränsdragningen till vad som är näringsverksamhet. Den gränsen är i dag otydlig, vilket komplicerar föreningslivets vardag.

Spelplanen, beslutad av riksdagen, där människors egenorganisering i allmännyttiga ideella föreningar fått en gynnad ställning, håller på att ritas om – utan att politikerna tagit några beslut om att förändra den. Om den nuvarande

tendensen fortgår, kommer det att få långtgående konsekvenser – inte bara för idrottsrörelsen, utan för hela den ideella sektorn. Ska ideella föreningar tvingas ge sig ut på en marknad och konkurrera med privata företag, utan att någon hänsyn tas till våra speciella förutsättningar, rycks grunden för oss bort. Vad kommer då att hända med det ideella engagemang, som i dag omfattar varannan svensk?

Myndigheternas uppgift är att tolka och implementera gällande lagstiftning. Den tolkning allt fler tenderar att göra i dag, tyder på att politiken för det civila samhället, och dess relation till övrig lagstiftning, är otydlig och alltså behöver klargöras.

Vi är medvetna om att frågan är komplicerad. Därför har vi skickat in en uppmaning till regeringen, att tillsätta en parlamentarisk utredning med uppgift att – i nära samverkan med civilsamhällets organisationer lägga fram förslag om hur de ideella föreningarnas särart och ställning kan hävdas i förhållande till relevant lagstiftning. Frågan handlar om hela den ideella sektorns och det svenska föreningslivets framtid.

Karin Mattsson Weijber, *ordf RF*

Anna Carlstedt, *ordf Forum*

Åse Blombäck, *ordf "Hela Sverige ska leva"*

Stefan Nyström, *ordf Svenskt Friluftsliv*

Helena Salomonson, *ordf Ideell kulturallians*

Rebecka Prentell, *ordf Sverok*

Martin Björgell, *ordf Scouterna*

Josefin Larsson, *ordf Scouterna*

Redaktionens kommentar

Helt klart måste frågan snart hanteras, om det inte skall gå riktigt illa. EU trycker på för att alla föreningar skall likställas med bolag skattemässigt. Vissa sammanslutningar på bl a cykel- och bilområdet är ju redan branschföreträdare. Toppidrotten har sedan länge infiltrerats av näringslivet och används både som reklampelare och för funktionärsutbyte. Och ett mer kommersiellt arrangemang än aktuella OS, går väl knappast att uppbringa.

Arena-idrotterna består ofta numera av rent kommersiella lag och vissa föreningar har t o m bildat aktiebolag. Detta kontrasterar starkt mot exvis föreningslivet inom Svenskt Friluftsliv. Men en organisation som SCS, är förstås helt beroende av samverkan med företaget och myndigheter – för att kunna genomföra vissa projekt. Det gör oss dock inte mindre ideella, men var skall gränsen dras i dagens vildvuxna flora?

